

**Μάνος
Κοντοηέων**

*Ανοιχτοί λογαριασμοί
με τη φθορά και τον έρωτα*

Συνέντευξη στον Γιάννη Κοτσιφό

Μάνος
Κοντοηέων
Λεβάντα
της Ατκίνσον
Πατάκης 2009
σ. 295, € 15,50

Πριν από τρία χρόνια, δοκιμάζοντας για πρώτη φορά τις δυνάμεις του στο είδος του θεάτρου, συμπύκνωσε στο βιβλίο του *Η Τέταρτη Εποχή* (εκδόσεις Πατάκη) τη βία που περιέχει η ανάγκη των ανθρώπων να ξεорκίσουν με τον έρωτα τη φθορά σωμάτων και συναισθημάτων και το ημίμα να την εκτοξεύσει στον αναγνώστη του, πολλαπλασιασμένη από την αντιστροφή αυτού του σχήματος: η Κηέα και ο Μενέλαος, οικογενειάρχες, αστοί, επιτυχημένοι επαγγελματικά, αν δεν κάνουν τη φθορά κοινό κτήμα τους δεν θα μπορούσαν να αντέξουν τον έρωτά τους. Φέτος, ο Μάνος Κοντολέων ξανανοίγει τους συγγραφικούς λογαριασμούς του με το θέμα, μετασχηματίζοντας εκείνο το θεατρικό έργο σε μυθιστόρημα, έχοντας όμως θέσει στον εαυτό του μία σειρά από δεσμεύσεις: ίδιοι ήρωες, ίδιος αφηγηματικός χρόνος, ίδιοι διάλογοι. Μέσα από τέτοια στοιχήματα τεχνικής αναδύθηκε η *Λεβάντα της Άτκινσον*, και μοιραία από αυτά εκκινεί και η συζήτησή μας γι' αυτήν.

Αναρωτιέμαι τι βάρυτε στο ζύγισμα μεταξύ της πρόκλησης σε επίπεδο τεχνικής και του φόβου για ένα αποτέλεσμα που θα μπορούσε να μυριζεί εργαστήριο. Ή κάποια άλλη άδηλη ανάγκη υπερβείναι παρόμοια διλήμματα;

Είναι γεγονός πως οι πειραματισμοί με ελκύουν και στο πηλαίο ενός πειραματισμού έγραψα το θεατρικό *Η Τέταρτη Εποχή*. Ήθελα να διαπιστώσω αν μπορώ να εγκαταλείψω την άνεση του πεζογράφου και να γράψω κάτω από τη συμπίεση τεχνική ενός θεατρικού συγγραφέα. Αηλιά όταν το θεατρικό τελείωσε, διαπίστωσα πως τα πρόσωπα του έργου εξακολουθούσαν να υπάρχουν μέσα και γύρω μου. Λες και μου ζητούσαν να χαρίσω και σε αυτά τον άνετο χώρο έκφρασης που είχα στο παρελθόν προσφέρει στους άηλους ήρωές μου. Κι εγώ τους άκουσα, τους έκανα το χατίρι. Αηλιά επειδή, όπως είπαμε, πάντα οι πειραματισμοί με ελκύουν, αποφάσισα το μυθιστόρημα που θα έγραφα να είχε κάποιους περιοριστικούς κανόνες. Μυθιστορηματικός χρόνος αφήγησης ίδιος με αυτόν του θεατρικού και διάλογοι του μυθιστορήματος μόνο αυτοί που ήταν και μέσα στο θεατρικό έργο. Με αηλιά λόγια, συνέχισα να ανιχνεύω τεχνικές αφήγησης και να πειραματίζομαι σε νέες δομές.

Και μέσα σε αυτές η Κηέα και ο Μενέλαος έρχονται εκ νέου αντιμέτωποι με τη φθορά του έρωτά τους ή μήπως με τη φθορά του ίδιου του εαυτού του ο καθένας;

Ο έρωτας είναι ένα παιχνίδι για δύο. Αν παρουσιάσει σημάδια φθοράς, αυτό συμβαίνει γιατί ο ένας ή και οι δύο παίκτες έχουν φθαρεί. Η φθορά των ατόμων, αηλιά και των σχέσεων, έχει να κάνει και με το χρόνο, αηλιά και με το πόσο ο καθένας –μα και οι δύο– άφησαν τον εαυτό τους να καταρρεύσει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση των ηρώων του μυθιστορηματός μου, η φθορά γίνεται κάποια στιγμή αντιληπτή και από τους δύο και γι' αυτό αποφασίζουν να αντιμετωπίσουν και το χρόνο και την κατάρρευση των ίδιων των προσωπικοτήτων τους. Αηλιά η αντιμετώπιση της φθοράς είναι πράξη κουραστική... Ή μάλλον επώδυνη. Κάτι σαν μια δύσκολη θεραπεία. Αηλιά αν θέλεις να ζήσεις ως ερωτικό ον, πρέπει να την ακολουθήσεις. Ο Μενέλαος και η Κηέα είναι ερωτικά όντα. Άρα...

Η έννοια της φθοράς τόσο σε αυτό όσο και σε προηγούμενα μυθιστορήματά σας μοιάζει να χρειάζεται την εστία της οικογένειας είτε για να αναπτυχθεί είτε για να αποσοβηθεί. Πώς αντιλαμβάνεστε την οικογένεια ως θεσμό και ως δεσμό;

Ναι, η οικογένεια είναι και θεσμός και δεσμός. Για μένα, όμως, είναι κυρίως κάτι άλλο. Είναι φιλοξενία σχέσεων. Μέσα σε μια οικογένεια –αλλά προσέξτε: σε μια κλειστή, σχεδόν κυτταρική οικογένεια– αναπτύσσονται συναισθήματα, δημιουργούνται εντάσεις, προκαλούνται φθορές, γεννιούνται όνειρα. Τα μέλη μιας οικογένειας αξίζει να βιώνουν τις μεταξύ τους σχέσεις, όχι με τρόπους προκαθορισμένους, π.χ. άντρας – γυναίκα, γονείς – παιδιά κτλ., αλλά ελεύθερους και κάθε φορά διαμορφωμένους από τα ίδια τα άτομα που την αποτελούν. Τα μέλη μιας οικογένειας ζούνε τον έρωτα, ζούνε την αγάπη, ζούνε τη φιλία, ζούνε την κατανόηση και τη συμπάρταση, όπως, επίσης, ζούνε και τη μοναξιά, την καταπίεση, την εξάρτηση ή την προδοσία. Με άλλα λόγια, ζούνε επικινδύνως οθοκληρωμένα, αλλά μέσα σε συνθήκες ασφαλείας.

Αν η Ερωτική Αγωγή, το μυθιστόρημά σας του 2003, αντιμετώπιζε τον έρωτα και τον ερωτισμό στη δημόσια, πολιτική και κοινωνική διάστασή του, η Λεβάντα της Άτκινσον μοιάζει να σκάβει βαθύτερα στο σκοτεινό πεδίο της ιδιωτικής δοκιμασίας. Κλείνει ένας κύκλος γι' αυτό το θέμα;

Εδώ και χρόνια με απασχολεί ο έρωτας στις διάφορες μορφές με τις οποίες εκφράζεται, ως μνήμη παιδική (*Ερωτικές ιστορίες μιας παιδικής ηλικίας*), ως μνημονική ζήλια (*Αποφάσισα να σκοτώσω τον Ερμόλοο*), αλλά και το πώς συνδυάζεται με την εξουσία (*Ιστορία Ευνούχου*) ή το πώς συνδέεται με τις κοινωνικές αλληγορίες (*Ερωτική Αγωγή*), κι άλλοτε πάλη πώς παρουσιάζεται μέσα στην καθημερινότητα (*Σχεδόν Έρωτας*). Τώρα θέλησα να τον δω ως καταλυτικό στοιχείο στις διαπροσωπικές σχέσεις. Αλλά δεν μπορώ να είμαι σίγουρος πως ο κύκλος έχει κλείσει... Νομίζω πως έχει μείνει κάτι που δεν το έχω συγγραφικά αντιμετωπίσει. Τον έρωτα με τον ίδιο τον εαυτό μας...

Ελπίζω όχι σαν κι αυτόν που αναπτύσσουν ομοτέχνοί σας στο συγγραφικό σταρ σύστημα. Αλήθεια, έπειτα από 11 βιβλία για ενηλίκους και δεκάδες έργα που, τώρα πια μπορούμε να το πούμε, διαμόρφωσαν νέους αναγνώστες, πώς θα προσδιορίζατε τη θέση σας;

Όταν κάτι δεν το πιστεύεις, κι αυτό σε αγνοεί. Αποφά-

σισα πως θέλω να γίνω συγγραφέας από τα παιδικά μου κιόλας χρόνια. Και το αποφάσισα, όχι γιατί θεωρούσα τους συγγραφείς που διάβαζα –και ήθελα να τους μοιάσω– ως μέλη ενός σταρ σύστημ, αλλά ως άτομα που επικοινωνούσαν με πολλούς ανθρώπους: τους αναγνώστες τους. Ο σταρ δεν επικοινωνεί. Θα έλεγα πως ζητά από τη μία να επιβληθεί στους πολλούς και από την άλλη υποκύπτει στον πολλών την εξουσία. Αυτός που μέσα από τη γραφή επιζητά την επαφή, ζητά κάτι εντελώς διαφορετικό. Καταθέτει τον υποκειμενικό λόγο του και ελπίζει αυτός ο λόγος να συναντηθεί με την υποκειμενικότητα ενός άλλου. Αλλά στη δική μου περίπτωση έχει συμβεί και κάτι ακόμη: Επειδή ένα μεγάλο μέρος του έργου μου ανήκει σε ό,τι εκδοτικά αναφέρεται ως λογοτεχνία για παιδιά και νέους, είναι δύσκολο να γίνω αποδεκτός από εκείνους που σχεδιάζουν τα όρια του συγγραφικού σταρ σύστημ. Είμαι, μάλλον, ο μόνος έλληνας συγγραφέας (μαζί, ίσως, με τον Παντελή Καλιότσο) που έχει μια συνεχή, για τριάντα τόσα χρόνια, παρουσία στους χώρους τόσο της ενήλικης, όσο και της παιδικής / νεανικής πεζογραφίας. Και από αυτή τη σκοπιά –την ηλικία των αναγνωστών μου που απευθύνομαι, δηλαδή–, θα έλεγα πως δεν έχω τυποποιήσει τους τρόπους επικοινωνίας μου μαζί τους. Θέλω άλλοτε να 'ναι παιδιά ή έφηβοι κι άλλοτε ενήλικες. Αλλά το κάθε σύστημα απαιτεί τυποποίηση. Το δικό μου συγγραφικό προφίλ δεν προσφέρεται για κάτι τέτοιο.

Έχοντας σε προσωπικό επίπεδο παρακολουθήσει από κοντά τον περιπετειώδη λογοτεχνικό δρόμο που ακολουθείτε την τελευταία δεκαετία, ανρωτιέμαι πόσο ισχύει εκείνο το παλιό μότο που συναντάει κανείς ακόμη στην ιστοσελίδα σας: *Τίποτε από μένα δεν φαίνεται*.

Ισχύει, και κάθε μέρα προσπαθώ να συνεχίζεται η ισχύς του. Γιατί αλίμονο αν όλα γίνουν φανερά σε ένα δημιουργό. Τότε θα σταματήσει να δημιουργεί. Ένα έργο τέχνης δεν ξαφνιάζει μόνο τον αποδέκτη του, αλλά και τον ίδιο το δημιουργό του. Θέλω να ελπίζω πως αυτά που έχω μέχρι σήμερα δείξει στους αναγνώστες μου, μα και στον ίδιο τον εαυτό μου, είναι πολύ λιγότερα από αυτά που ακόμα δεν έχουν φανεί.

Σας ευχαριστώ. ■